

Patrik Tötterman

28.5.2024

131/04.01.01/2024

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunnan kokous keskiviikkona 29.05.2024

HE 40/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyyskassojen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyyskassalakia niin, että kassoilla olisi jatkossa mahdollisuus tarjota jäsenilleen työllisyyttä tukevia palveluja. Näitä olisivat työnvälitys, tieto, neuvonta- ja ohjauspalvelut, asiantuntija-arvioinnit, valmennukset sekä muut näihin verrattavissa olevat palvelut. Ehdotus olisi perustuu pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kannattaa toimia, joilla lisätään työttömien mahdollisuuksia saada työllistymistä edistäviä palveluja ja siten kohentaa työllisyyttä. KT toteaa, että hallituksen esityksessä on varsin puutteellisesti kuvattu, miten uudistus vaikuttaisi julkista työvoimapalvelua tarjoavien toimintaan. On tärkeää, että työttömyyskassojen tarjoamat palvelut ovat tarkkaan määriteltynä ja rajattuja. KT edellyttää, että ennen lain voimaantuloa työvoimaviranomaisessa toimivien asiantuntijoiden käytössä tulee olla käytössä tarkemmat lain soveltamisohjeet. Lisäksi on varmistettava, että ero velvoittavien julkisten työvoimapalveluiden ja kassojen tarjoamien vapaaehtoisten palveluiden välillä on palveluja käyttävälle asiakkaalle selkeä.

Työttömyyskassojen tarjoamat palvelut kuuluisivat yksityisten työvoimapalvelujen piiriin eikä niillä korvattaisi julkisia työvoimapalveluja. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 2 § perusteella kunnat järjestävät julkisena työvoimapalveluina samoja palveluja (työnvälitys, tieto neuvonta- ja ohjauspalvelut, valmennukset sekä asiantuntija-arviot), joita nyt esitetään säädettäväksi työttömyyskassojen järjestäviksi palveluiksi. Käytännössä vain työvoimakoulutus ja palkkatuettu työ rajautuisivat esityksellä vain julkisen työvoimapalvelun tehtäväksi.

Työttömyyskassat ovat julkisia toimijoita ja hoitavat julkisoikeudellisia tehtäviä. Lain myötä muodostuisi kaksi julkista toimijaa, jotka tarjoaisivat toisiinsa nähden eri tavoin säänneltyä, mutta sisällöltään samanlaista palvelua. Työttömyyskassojen tarjoamat palvelut täydentäisivät julkisia työvoimapalveluja. Kassan tarjoamiin palveluihin osallistuminen olisi kassan jäsenelle vapaaehtoista eikä osallistumatta jättämiseen myöskään liittyisi seuraamuksia. Henkilöillä, joilla ei olisi mahdollista saada kassan järjestämiä palveluja, voisivat saada työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja, mutta palveluihin osallistuminen olisi velvoittavaa.

Velvoittavien ja vapaaehtoisten palveluiden välistä ongelmallisuutta lisää myös se, että em. kahden julkisen toimijan palvelua tulee väistämättä yhteensovittaa. Julkisen työvoimapalvelun lähtökohtana on, että palvelujen käyttö perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen.

Patrik Tötterman

28.5.2024

131/04.01.01/2024

Palvelut ovat myös harkinnanvaraisia eikä asiakkaalla ole pääsääntöisesti oikeutta tiettyyn palveluun. Työttömyyskassojen alkaessa tarjota työvoimapalveluja on julkisen työvoimapalvelun vahvasti harkittava tapauskohtaisesti, miten sen palveluilla parhaiten edistettäisiin kunkin työnhakijan työllistymistä. On epätarkoituksenmukaista, että asiakas saisi samansisältöistä palvelua samanaikaisesti kahdelta toimijalta. Palvelujen vaikuttavuus ja kustannustehokkuus edellyttävät siis yhteensovittamista. Lakiesitys tarjoaa varsin vähän tukea lain soveltajalle nimenomaan julkisen työvoimapalvelun ja kassojen palvelun yhteensovittamiseksi.

Myös työttömien työnhakijoiden kannalta on tärkeää olla selvillä, milloin heidän saama palvelu on vapaaehtoista ja milloin velvoittavaa. Erityisen haastavaksi tilanne kuitenkin muodostuu, kun palvelut tosiasiallisesti sovitellaan palvelukokonaisuudeksi. Kokonaisuus sisältäisi siis sekä velvoittavia että vapaaehtoisia elementtejä, jotka ovat toisistaan riippuvia. Esimerkiksi työttömyyskassa on voinut järjestää valmennuspalvelua, joka kytkeytyy osaksi julkisena työvoimapalveluna järjestettävää työkokeilua tai työvoimakoulutusta. Jos asiakas päättää luopua tässä tapauksessa vapaaehtoisesta valmennuspalvelusta, mikä samalla on edellytys tulokselliselle osallistumiselle julkisena työvoimapalveluna tarjottavalle palvelulle, voi tilanteen työttömyysturvaa koskeva tulkinta olla haasteellista.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että nyt esitetyssä muodossa työttömyyskassoille mahdollistettava palvelutehtävä johtaa ongelmiin julkisen työvoimapalvelun järjestämisessä ja tarjoamisessa. 1.1.2025 käynnistyvien kunnallisten työvoimapalveluiden tulisi pystyä sovittamaan yhteen työttömyyskassojen palvelut huomioiden paitsi yksittäisen kassan tarjoamat palvelut myös niiden paikallinen tai alueellinen toteuttaminen. Palveluiden ollessa osin velvoittavia ja vapaaehtoisia, on yhteensovituksen onnistuminen edellytys myös asiakkaan oikeusturvan kannalta. KT edellyttää, että ennen nyt käsiteltävänä olevan lain voimaantuloa, olisi lain toimeenpanon tueksi tarjolla myös lakia alemmaa oikeusnormia, esim. työ- ja elinkeinoministeriön laatima soveltamisohje.